

Tuloksellisuustarkastus

Tarkastuskertomus 18/2017 Puolustusvoimien materiaalihankkeiden suunnittelu ja ohjaus

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

- Puolustusministeriö 14.9.2017
- Puolustusvoimat 14.9.2017

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Puolustushallinnon edustajille annettiin mahdollisuus esittää yksityiskohtaisia kommentteja kertomusluonnokseen jo ennen virallista lausuntokierrosta ja he käyttivät tätä mahdollisuutta kattavasti. Myös lausuntokierroksen jälkeen pidetyssä kuulemistilaisuudessa 29.9.2017 esitetyt näkökohdat on otettu huomioon tarkastuskertomuksessa tarkastuskertomuksen viimeistelyvaiheessa.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

1. Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista¹

Puolustusministeriön lausunnossa on pääosin suhtauduttu kielteisesti kertomusluonnoksen kannanottoihin ja esitetty tähän liittyviä yleisluonteisia perusteluja. Ministeriö on lausunnossaan katsonut, että tarkastus olisi tullut rajata selkeämmin sekä ajallisesti että toiminnallisesti. Ajallista rajausta koskevat puutteet näkyvät ministeriön mukaan esimerkiksi siinä, että kertomuksessa tarkastellaan ja arvioidaan vuosien takaisia jo muuttuneita menettelytapoja eikä keskitytä nykyhetkeen. Havaintojen olennaisuus ja merkitys kokonaisuuden kannalta jäävät myös epäselväksi. Ministeriön mukaan esitetyt havainnot ja näkemykset ovat osin keskenään ristiriitaisia tai eivät anna yksiselitteistä kuvaa suositeltavasta toimintatavasta.

Puolustusministeriö ilmoittaa lausunnossaan kuitenkin seuraavansa puolustusalan materiaalihankkeiden kansainvälistä kehitystä ja etsivänsä parhaita hanke- ja yhteistyökäytäntöjä. Ministeriö ilmoittaa tulevansa kehittämään hallinnonalan materiaalihankkeiden suunnittelua ja ohjausta ottaen huomioon hallinnonalan luonne ja toiminnan erityispiirteet.

Yksilöityjä ja läpinäkyvästi perusteltuja virheitä ei lausunnoissa ole esitetty. Tarkastuksen useampi kuin yksi havaintoa tukevat edelleen tarkastuksen kannanottoja ja esitettyjä suosituksia.

¹ Alaotsikot ovat tarpeettomia, jos lausunnoissa ei ole erityistä huomautettavaa tai muutosehdotuksia kumpaankaan.

Puolustusvoimien lausunnossa on käsitelty ensin kertomusluonnoksen suosituksia ja esitetty, että Puolustusvoimat tulee kehittämään niitä koskevia asioita puolustusministeriön ohjauksen perusteella ja Puolustusvoimiin soveltuvalla tavalla.

Lausunnot ja kuulemistilaisuus ovat antaneet aihetta seuraaviin muutoksiin lopullisessa tarkastuskertomuksessa:

Puolustusministeriön lausunnossa esitetään, että Puolustusvoimien suorituskykyihin liittyvissä hankinnoissa noudatettavia menettelytapoja ei voi suoraan rinnastaa muiden hallinnonalojen menettelytapoihin. Lausunnossa vedotaan myös siihen, ettei valtionhallinnossa ole käytössä yhteistä taloudellisen arvioinnin käsitteistöä ja arviointimallia. Mikäli uusia tällaisia löytyy, niistä olisi lausunnon mukaan kuitenkin hyvä antaa peruslinjaukset koko valtionhallinnolle. Myös Puolustusvoimille jää lausuntonsa mukaan epäselväksi se, mikä on se yleisesti hyväksytty taloudellisen arvioinnin malli, jota valtionhallinto käyttää ja on ohjeistanut käytettäväksi hallinnonalasta riippumatta Kertomusluonnoksessa ja tarkastuksen aikana on esitetty useampia viittauksia lähteisiin, joita puolustushallinto voi käyttää halutessaan tarkistus- tai vertailupohjana toiminnassaan ja sen kehittämisessä. Nämä viittaukset on tarkastuskertomusluonnoksessa erotettu selvästi varsinaisista tarkastushavainnoista.

Puolustusministeriön ja Puolustusvoimien lausuntojen mukaan tarkastettu toiminta ja materiaalihankkeiden kokonaisprosessi ovat lakien ja valtionhallinnon ohjauksen mukaisia, jota seikkaa tulisi painottaa tarkastuskertomuksessa ja kannanotoissa. Tätä koskeva kappale on lisätty kertomusluonnoksen sivulle 11: Puolustusvoimat on tarkastuskertomusluonnoksesta antamassaan lausunnossa korostanut, että sen materiaalihankkeiden kokonaisprosessi on lakien ja valtionhallinnon ohjauksen mukainen. Tarkastus tukee tätä toteamusta.

Puolustusvoimien lausunnon mukaan ”tarkastuksen on todettu keskittyvän kertomusluonnoksen sivulla 34 pääasiassa vuosien 2015 - 2016 toimintaan ja voimassa oleviin normeihin sekä ohjeisiin. Kertomusluonnoksen jänteveyttä heikentävät edellisen kappaleen lailla erilaiset aikaikkunat luvusta 1 lukien niihin tulkintoihin liittyen, joita kertomuslähteiden perusteella on tehty.” Tämän johdosta kertomusluonnoksen sivulla 33 on muutettu tätä asiaa koskevaa kappaletta seuraavaan muotoon: Tarkastus keskittyi pääasiassa tarkastusajankohtana voimassa oleviin normeihin, ohjeisiin ja käytäntöihin. Tarkastelun ajanjakso ulottui kuitenkin tätä pidemmälle hallinnon ylätason tietojen arvioinnissa ja eräiden Puolustusvoimien nimettyjen hankkeiden arvioinnissa. Tarkastus ei käsitellyt aiempien vuosien ajanjaksoa, jolloin Puolustusvoimien materiaalihankintamäärärahoihin kohdistui voimakkaita leikkauksia (ns. puolustusvoimauudistus).

2. Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Lausunnoissa ei ole esitetty teknisluonteisia korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Lisätietoja: Johtava tuloksellisuustarkastaja Ari Hoikkala (ari.hoikkala@vtv.fi), puh. 09 432 5724